

การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ*

The Development of Guidelines for Enhancing Thai Youths for Being Good Citizenship of The Nation

บทความวิจัย

ภูมิใจ เลขสุนทรการ¹, ประเทือง ปิยกะโพธิ์², จุฬารัตน์ เพชรวิเศษ³ และ ปาณิสรา เทียนอ่อน⁴

Poomjai Leksuntarakorn, Pratuang Piyakapho, Chularat Pethcharawises, and Panisara Thienorn

กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กรุงเทพฯ ประเทศไทย 10400

Strategic and Security Research Studies Division, Strategic Studies Center,

National Defence Studies Institute, Bangkok, Thailand 10400

E-mail: poomjai24@yahoo.com¹, pratuang28@gmail.com², chularatwise@yahoo.com³

and paveepun@gmail.com⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ 2) ศึกษาแรงผลักดัน (Driving Force) ที่ส่งผลต่อทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และ 3) ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยอาศัยวิธีการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 สสำรวจทัศนคติของเยาวชนโดยใช้แบบสอบถาม เรื่อง “ทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” ผ่านทาง Google Form กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 399 คน อายุระหว่าง 15-25 ปี ทั้ง 4 ภูมิภาค ขั้นตอนที่ 2 จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อพิจารณาหาแรงผลักดัน (Driving Force) ที่ส่งผลต่อทัศนคติของเยาวชน โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาเข้าร่วมจำนวน 10 ท่าน ขั้นตอนที่ 3 ทดลองทำกิจกรรม (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่างในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ และวิเคราะห์เนื้อหา

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของเอกสารวิจัย (Research Paper) เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” จัดทำโดย ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2564

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทศนคติส่วนบุคคลของเยาวชนต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติในทุกประเด็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุด ส่วนทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อผู้อื่น/สังคม/ประเทศชาติในประเด็นความจริงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อยู่ในระดับความเห็นไม่แน่ใจมากที่สุด 2) แนวคิด “ชาตินิยม” (Nationalism) คือ แรงผลักดัน (Driving forces) ที่ส่งผลต่อทัศนคติของเยาวชนไทยต่อพลเมืองที่ดีของชาติ และ 3) แนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสร้างความเข้าใจบริบททางสังคมในปัจจุบัน 2) การสร้างความภาคภูมิใจต่อตนเองท้องถิ่นและประเทศ 3) การสร้างความคาดหวังร่วม และ 4) การพัฒนาเมืองร่วมกัน

คำสำคัญ : เยาวชนไทย, ทศนคติ, ความเป็นพลเมือง

Abstract

The objectives of this study are to: 1) examine Thai youth attitudes towards being good citizens of the Nation; 2) identify the driving force that influence Thai youth attitudes towards being good citizens of the Nation; and 3) provide recommendations for improving Thai youth attitudes towards being good citizens of the Nation. The study methods consist of three steps as follows. Step 1: Conducted a survey of Thai youth attitudes using Google Form questionnaires with the heading “Thai youth attitudes towards being good

citizens of the Nation.” The data was collected from 399 samples with ages ranging from 15 to 25. Step 2: Convened a workshop with 10 educational specialists to discuss the driving forces that influence Thai youth attitudes. Step 3: Tried out activities (Sandbox) on 30 youth in Chiang Mai as samples. The data was analyzed using frequencies percentages and content analysis.

The findings were as follows: 1) Thai youth attitudes towards being good citizens of the Nation in terms of individual aspect showed the highest degree of strongly agreed in all items. The element of Thai youth attitudes towards other people, society and the Nation, the item of the loyalty to the Nation, Religion, and the Monarchy, and the item of the participation in the democratic form of government with the king as head of state, showed the highest level of uncertainty agreed. 2) “Nationalism” is a major driving force that influence Thai youth attitudes towards being good citizens of the Nation. 3) A guideline for enhancing Thai youth to become good citizens of the nation included following four steps: 1) developing an understanding of the current social context, 2) fostering self-esteem and pride in one’s community and country, 3) establishing a shared expectation and 4) cooperating in urban development

Keywords: Thai youth, Attitude, Citizenship

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ต้นศตวรรษที่ 21 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่อยู่ในบริบทของการต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในกระแสโลกหรือที่เรียกกันว่า “กระแสคลื่นประชาธิปไตย” (Democratic Wave) ที่เคลื่อนตัวในเวทีการเมืองและความมั่นคงของโลก กล่าวได้ว่าความมั่นคงทางการเมืองนับเป็นส่วนหนึ่งของความมั่นคงของมนุษย์ และกล่าวได้ว่าปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงเป็นมิติของปัญหาภายในมากกว่าจะเป็นเรื่องของปัญหาภายนอก (สุรชาติ บำรุงสุข, 2563, p.ก-ฉ) ดังเช่น เหตุการณ์อาหรับสปริง (Arab Spring) เป็นเหตุการณ์การลุกฮือประท้วงของประชาชนที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในหลายประเทศ โดยเฉพาะการเรียกร้องประชาธิปไตยในสาธารณรัฐตูนิเซีย (ตูนีเซีย) ที่ประชาชนจำนวนมากใช้ช่องทาง Social Media ในการเรียกร้องประชาธิปไตยจนเกิดเป็นกระแสต่อต้านรัฐบาลในสาธารณรัฐอาหรับอียิปต์ (อียิปต์) (แก้วตา ปานมงคล, 2561) สำหรับในเอเชียการประชุมประท้วงในเขตบริหารพิเศษฮ่องกง (ฮ่องกง) เพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพและต่อต้านระบบอำนาจนิยมของสาธารณรัฐประชาชนจีน (จีน) ภายใต้พลังขับเคลื่อนของเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่เป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมปลายหรือกลุ่ม Scholarism ที่เริ่มเรียกร้องเกี่ยวกับนโยบายด้านการศึกษา และยกระดับเป็นขบวนการเรียกร้องทางการเมืองโดยตรงกับรัฐบาลฮ่องกงโดยวิธีการต่อสู้ของชาวฮ่องกงนั้นมีการยกระดับอย่างหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมแบบไร้แกนนำ การสลายตัวแล้วรวมใหม่อย่างรวดเร็วการรวมตัวกันเป็นก้อนเพื่อความปลอดภัย การระมัดระวังไม่ให้ถูกติดตามโดยรัฐ การประยุกต์สิ่งของในชีวิตประจำวันเป็นเกราะกำบังการใช้แอปพลิเคชันหรือเครือข่ายในการติดต่อสื่อสารกันระหว่างผู้ชุมนุม เป็นต้น (สุรชาติ บำรุงสุข, 2563, p.108-109; ขวนรู้จัก ‘ฮ่องกงโมเดล’ คืออะไรทำไมถูกนำมาเปรียบเทียบกับม็อบไทย, 2563) ทั้งนี้

กระแสความเปลี่ยนแปลงข้างต้นยังสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดจากบทบาทของสื่อสังคม (Social Media) ดังจะเห็นได้จาก “การปฏิวัติผ่านทวิตเตอร์” (The Twitter Revolution) หรือ “การปฏิวัติผ่านเฟซบุ๊ก” (The Facebook Revolution) โดยสื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทั่วโลกสะท้อนให้เห็นถึงการเมืองในอนาคตที่การมีส่วนร่วมของประชาชนจะถูกเปิดกว้างมากขึ้น ทำให้เกิดการเมืองมวลชน (Mass Politics) ขณะเดียวกันก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าในปัจจุบัน ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมปลายและเยาวชนในระดับอุดมศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในวงกว้าง สัญญานี้เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการขยายตัวของการเมืองมีส่วนร่วมของประชาชนที่ควบคู่กับกระแสประชาธิปไตยในเวทีโลก (สุรชาติ บำรุงสุข, 2563, p.18-19)

สำหรับเหตุการณ์ประท้วงในประเทศไทยที่ปรากฏในห้วงปี พ.ศ. 2563 นี้ พบปรากฏการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน คือ การเปลี่ยนแปลงของเยาวชนคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นเยาวชนระดับชั้นมัธยมปลายและเยาวชนในระดับอุดมศึกษา ที่ออกมาแสดงพลังและต้องการขับเคลื่อนความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นเช่นเดียวกับในฮ่องกง ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ว่าในห้วงทศวรรษ 1990 ถึงทศวรรษ 2000 จะเกิดกระแสการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตย หรือ “กระแสคลื่นประชาธิปไตยลูกที่สี่” (The Fourth Wave) ที่ขยายตัวครอบคลุมแทบทุกพื้นที่ของโลก (สุรชาติ บำรุงสุข, 2563, p.ง; ศิวพล ชมภูพันธ์, ม.ป.ป.) โดยลักษณะของคนรุ่นใหม่ในปัจจุบันเป็นเจนเนอเรชั่นที่คุ้นชินกับเทคโนโลยีมีความรู้สึกร่วมทางการเมืองและมีระดับความสนใจ (Speed & Degree) ของพัฒนาการทางการเมืองที่รวดเร็วเชื่อในประชาธิปไตย การใช้สิทธิและการรักษาสิทธิของตัวเอง ชอบหลักของเหตุผลและการถกเถียง เชื่อว่าทุกสิ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้

(สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, 2563) ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและเกิดการชุมนุมขึ้นจาก คุณลักษณะของเยาวชนที่กล่าวมาข้างต้น เยาวชนกลุ่มนี้ เป็นกลุ่มคน Species ใหม่ของประเทศที่มีการเรียนรู้ โดยอัตโนมัติ ซึ่งนับเป็นเอกลักษณ์หรือจุดแข็ง สำหรับการ พัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ในอนาคต หากทัศนคติ และความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มนี้ได้ผ่านการพิจารณา อย่างถี่ถ้วนรอบด้าน และคำนึงถึงเสียงของคนส่วนใหญ่ ทั้งทั้งประเทศก็จะเป็นอีกแรงขับเคลื่อนสำคัญหนึ่งในการ พัฒนาประเทศไทย ในทางที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์ ต่อประเทศชาติ ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่สังคม ต้องมุ่งให้ความสำคัญกับเยาวชนคนรุ่นใหม่ เนื่องจาก โครงสร้างประชากรของประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็นสังคม ผู้สูงอายุแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 (จิราภรณ์ การะเกตุ, 2563) ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องพัฒนา เยาวชนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่ออนาคตของชาติ เพื่อที่จะเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ในอนาคตให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ปีนา กุตติพารามบิล, 2563)

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชบายด้านการศึกษา เพื่อมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้น้อมนำ ไปปฏิบัติให้บังเกิดผล ซึ่งประกอบด้วยแนวพระบรมราโชบาย 4 ประการ คือ ประการแรกการมีทัศนคติที่ถูกต้อง ต่อบ้านเมือง ขยายความได้ว่าการมีความรู้ความเข้าใจ ต่อชาติบ้านเมืองการยึดมั่นในศาสนา การมั่นคงในสถาบัน พระมหากษัตริย์ การมีความเอื้ออาทรต่อครอบครัวและ ชุมชนของตน ประการที่สองการมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง- มีคุณธรรมขยายความได้ว่า การรู้จักแยกแยะสิ่งที่ผิด-ชอบ/ ชั่ว-ดี การปฏิบัติแต่สิ่งที่ชอบ สิ่งที่ดีงาม การปฏิเสธสิ่งที่ผิด

สิ่งที่ชั่ว และการช่วยกันสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง ประการที่สามการมีงานทำ-มีอาชีพ ขยายความได้ว่า การเลี้ยงดูลูกหลานในครอบครัวหรือการฝึกฝนอบรม ในสถานศึกษาต้องมุ่งให้เด็กและเยาวชน รักรงาน สู้งาน ทำงานสำเร็จการฝึกฝนอบรมทั้งในหลักสูตรและ นอกหลักสูตรต้องมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียน การทำงาน เป็นและมีงานทำในที่สุด การสนับสนุนผู้สำเร็จหลักสูตร มีอาชีพ มีงานทำจนสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัว และประการที่สี่การเป็นพลเมืองดี ขยายความได้ว่า การเป็นพลเมืองดีเป็นหน้าที่ของทุกคน ครอบครัว-สถานศึกษา และสถานประกอบการต้องส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาส ทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี การเป็นพลเมืองดี คือ “เห็นอะไร ที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ก็ควรทำ” เช่น งานอาสาสมัคร งานบำเพ็ญประโยชน์ งานสาธารณกุศลให้ทำด้วยความมีน้ำใจ และความเอื้ออาทร (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานศึกษาธิการภาค 17, 2562, p.6; กาญจนา นาคสกุล, ม.ป.ป.; เกษม วัฒนชัย, ม.ป.ป.) หน่วยงานด้านการศึกษา ทั่วประเทศได้ยึดถือพระบรมราโชบายนี้ เป็นหลักในการ ผลิตเยาวชนไทย เพื่อมุ่งหวังให้เยาวชนไทยมีทัศนคติที่ดี ในอนาคต และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาบ้านเมือง ดังนั้น ความเป็นพลเมืองดีที่ดีของเยาวชนนั้น แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) ต่อตนเอง/ส่วนบุคคล ได้แก่ (1) การมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่อตนเอง (2) การมีความซื่อสัตย์ ยึดถือความถูกต้อง และ (3) เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และ 2) ต่อผู้อื่น/สังคม/ประเทศชาติ ได้แก่ (1) การมี ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (2) การมีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง (3) การมีความรับผิดชอบต่อสังคมคำนึงถึงผลกระทบ ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง และ (4) การมีส่วนร่วม ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข

ด้วยศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคงและคลังสมองของกองทัพไทย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีผลต่อการขับเคลื่อนสังคมของเยาวชน ตลอดจนพระบรมราโชบายในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ต่อการสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต จึงได้จัดทำเอกสารวิจัย เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” ขึ้น เพื่อตอบสนองพระบรมราโชบายในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 นโยบายของรัฐบาลรวมถึงนโยบายของกองทัพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ
2. เพื่อศึกษาแรงผลักดัน (Driving Force) ที่ส่งผลต่อทัศนคติของเยาวชนไทยในการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งแนวทางการศึกษาไว้ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research): ผ่านการทำแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ไปใช้กับกลุ่มเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ที่กำลังศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปจนถึงนักศึกษามหาวิทยาลัย ทั้ง 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยคัดเลือกโรงเรียน มหาวิทยาลัย วิทยาลัยเทคนิค และ

มหาวิทยาลัยราชภัฏในแต่ละจังหวัดที่มีจำนวนนักเรียนและนักศึกษามากที่สุดในทั้ง 4 ภาค จำนวนทั้งหมด 214,298 คน และนำจำนวนนักเรียนและนักศึกษาทั้งหมดมาคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 399 คน รวบรวมข้อมูลผ่าน Google Form ระหว่างวันที่ 8 กุมภาพันธ์-31 มีนาคม พ.ศ. 2564

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research): โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน 1) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา จำนวน 10 ท่าน เพื่อหาแรงผลักดันหรือปัจจัยสาเหตุ (Driving Force) ที่มีผลต่อทัศนคติของเยาวชนไทย โดยนำผลที่ได้จากแบบสอบถาม Google Form มาวิเคราะห์เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2564 ณ ห้องประชุม 1 ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ และ 2) การทดลองทำกิจกรรม (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง จากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ชั้นปีที่ 4-6 จำนวน 30 คน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้ชื่อโครงการว่า “ค่ายพัฒนานักวิจัยเยาวชนท้องถิ่นสู่กลไกการพัฒนาเมืองหลังสถานการณ์ COVID-19” ณ เทศบาลเมืองแม่เหิยะ จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 28 มิถุนายน-1 กรกฎาคม พ.ศ. 2564

เครื่องมือในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือในการวิจัย : แบบสอบถาม เรื่อง “ทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และเคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 2 : ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

1. ทักษะคิดต่อตนเอง/ส่วนบุคคล
 - ท่านคิดว่าการเป็นพลเมืองที่ดีของท่านควรมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเอง
 - ท่านมีความเห็นว่าการเป็นพลเมืองที่ดีของท่านควรมีความซื่อสัตย์ยึดถือความถูกต้อง
 - ท่านมีความเห็นว่าการเป็นพลเมืองที่ดีของท่านควรมีการเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น
2. ทักษะคิดต่อผู้อื่น/สังคม/ประเทศชาติ
 - ท่านมีความเห็นว่าการเป็นพลเมืองที่ดีของท่านควรมีความจงรักภักดีต่อสถาบันของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 - ท่านมีความเห็นว่าการเป็นพลเมืองที่ดีของท่านควรมีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
 - ท่านมีความเห็นว่าการเป็นพลเมืองที่ดีของท่านควรมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของท่าน
 - ท่านมีความเห็นว่าการเป็นพลเมืองที่ดีของท่านควรมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

คุณภาพของเครื่องมือ : นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน มาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.0 และนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่มีสภาพใกล้เคียงกับจำนวน 30 คน ได้ค่าความเที่ยง (Reliability) เท่ากับ 0.82

การวิเคราะห์ข้อมูล : ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ และวิเคราะห์เนื้อหาโดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) กับผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา โดยนำผลสรุปและแนวทางการจัดกิจกรรมที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการมาทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติผ่านกิจกรรมที่ได้ โดยกำหนดกิจกรรมไว้ดังนี้ กิจกรรมสัมพันธ์ (ละลายพฤติกรรม), การทำความเข้าใจบริบททางสังคมในปัจจุบัน, ความภาคภูมิใจที่มีต่อตนเอง ท้องถิ่น และประเทศ, ความคาดหวังต่ออนาคตในอีก 20 ปีข้างหน้า และการสร้างเมือง/การพัฒนาเมืองร่วมกัน

ผลการวิจัย

1. ผลของการศึกษาทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

จากการสรุปผลของการสำรวจทัศนคติของเยาวชนผ่าน Google Form กับเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและมหาวิทยาลัยทั้ง 4 ภาค ถึงทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ จำนวน 458 คน ในส่วนข้อมูลส่วนบุคคลประเด็นเรื่องเพศพบว่า มีจำนวนเพศหญิงมากเป็นอันดับแรก จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 59, ประเด็นเรื่องระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ระดับชั้น ปวช. มีจำนวนมากเป็นอันดับแรก จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 และจากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว เคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองหรือไม่ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่เคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองจำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 71.6 โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	270	59
ชาย	188	41
ระดับการศึกษา		
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (สายสามัญ)	55	12
ระดับ ปวช.	230	50.2
มหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)	106	23.1
มหาวิทยาลัยราชภัฏ (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น และมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา)	67	14.6
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง		
ไม่เคย	328	71.6
เคย	130	28.4

จากการรวบรวมของแบบสอบถามถึงทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติจากผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็นขอบเขตออก 2 ส่วน สามารถสรุปได้ ดังนี้

1.1 ทัศนคติต่อตนเอง/ส่วนบุคคล พบว่าเยาวชนเห็นด้วย ว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีระเบียบวินัย

และความรับผิดชอบต่อตนเอง คิดเป็นร้อยละ 48, เยาวชนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง ว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความซื่อสัตย์ ยึดถือความถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 47.8 และเยาวชนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง ว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 63.1 โดยมีรายละเอียดตาม ตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงการเป็นพลเมืองที่ดีในทัศนคติต่อตนเอง/ส่วนบุคคล

ประเด็น	ทัศนคติต่อตนเอง/ส่วนบุคคล				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
การเป็นพลเมืองที่ดีควรมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเอง	41.7	48	8.1	1.7	0.4
การเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความซื่อสัตย์ยึดถือความถูกต้อง	47.8	39.3	10.7	1.7	0.4
การเป็นพลเมืองที่ดีควรเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น	63.1	30.1	4.8	1.5	0.4

1.2 ทศนคติต่อผู้อื่น/สังคม/ประเทศชาติ

พบว่า เยาวชนไม่แน่ใจ ว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ คิดเป็นร้อยละ 35.2, เยาวชนเห็นด้วย ว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีจิตสาธารณะเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง คิดเป็นร้อยละ 46.3, เยาวชนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง ว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนี้ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 44.8 และเยาวชนไม่แน่ใจ ว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คิดเป็นร้อยละ 29.69 โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 3 ดังนี้

ดังนั้น จากผลการสำรวจทัศนคติของเยาวชนไทย ต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ จะเห็นได้ว่า มีประเด็นที่เยาวชนรู้สึก “ไม่แน่ใจ” ว่าประเด็นเหล่านั้น มีความสอดคล้องกับการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติหรือไม่ ได้แก่ 1) ประเด็นความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ 2) ประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นมากที่สุด ในระดับ “ไม่แน่ใจ” ถึงร้อยละ 35.20 และร้อยละ 29.69 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงการเป็นพลเมืองที่ดีในทัศนคติต่อผู้อื่น/สังคม/ประเทศชาติ

ทัศนคติต่อผู้อื่น/สังคม/ประเทศชาติ					
ประเด็น	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
การเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	11.6	27.30	35.2	14.2	11.8
การเป็นพลเมืองที่ดีควรมีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง	40.2	46.3	11.1	1.7	0.7
การเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง	44.8	42.8	10.3	1.7	0.4
การเป็นพลเมืองที่ดีควรมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	21.62	27.62	29.69	8.95	12.23

2. ศึกษาแรงผลักดัน (Driving Force) ที่ส่งผลต่อทัศนคติของเยาวชนไทยในการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

จากผลของแบบสอบถามของเยาวชน นำไปสู่การตั้งคำถามที่ว่าเพราะเหตุใดเยาวชน กลุ่มตัวอย่างจึงมีความคิดเห็นที่ว่า 1) ประเด็นการมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ 2) ประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยกลุ่มเยาวชนตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ “ไม่แน่ใจ” ว่าประเด็นดังกล่าว มีความสอดคล้องกับการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชน จึงนำไปสู่การแสวงหา “แนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทย

ให้เป็นพลเมืองที่ดี” โดยการพิจารณาหาแรงผลักดัน (Driving Forces) จากประเด็น 1) “การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการศึกษาในครั้งนี้ และแรงผลักดันที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข้างต้นที่เยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นที่ว่า “ไม่แน่ใจ” จากประเด็น 2) “ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” และ 3) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

ทั้งนี้ แรงผลักดันที่สร้างผลกระทบสูง (High Impact: HI) 2 อันดับแรก ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงแรงผลักดันจากประเด็นที่เกี่ยวข้อง ที่สร้างผลกระทบสูง (High Impact: HI) 2 อันดับแรก

แรงผลักดันที่สร้างผลกระทบสูง (High Impact: HI)	
ประเด็น “การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ”	
1) กระแสสังคมที่ชื่นชมให้คุณค่าคนที่ทำดี เพื่อส่วนรวม	2) การได้เห็นตัวอย่าง (Role Model) ที่ดี
ประเด็น “ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์”	
1) การกล่อมเกลாதงสังคมผ่านสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา	2) สถาบันเป็นแบบอย่างด้านจริยธรรมให้คนในสังคม
ประเด็น “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”	
1) ระบอบการปกครองไม่ตอบโจทย์ชีวิตของคนรุ่นใหม่ ที่ชีวิตของเขายู่กับรัฐเสมือน (Virtual State) มากกว่ารัฐชาติ (Nation State)	2) เด็ก Gen Z เกิดมาในยุคที่รัฐชาติ (Nation State) กำลังเสื่อมศรัทธาลง โดยไม่มีความหวังกับระบบการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย และพระมหากษัตริย์ก็ไม่สามารถช่วยได้

จากตารางแรงผลักดัน (Driving Forces) ที่เกี่ยวข้องข้างต้น นำไปสู่การแสวงหาแรงผลักดันที่สามารถขับเคลื่อนทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ 2) ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ 3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขควบคู่กับ “แนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดี” โดยที่ประชุมฯ พิจารณาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

มีมติที่เป็นเอกฉันท์จากผู้ทรงคุณวุฒิฯ ว่า แรงผลักดันที่สำคัญ (Common Driving Forces) คือ “การสร้างชาตินิยม (Nationalism)” ดังนั้น ควรสร้างความตระหนักรู้ให้เยาวชนมีความเข้าใจและตระหนักในเรื่องชาตินิยม (Nationalism) หรือความภาคภูมิใจที่มีต่อตนเอง ท้องถิ่น และประเทศชาติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติด้วยเช่นกัน จึงนำไปสู่การทดลองกิจกรรม (Sandbox) กับเยาวชน Gen Z ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของงานวิจัยชิ้นนี้

3. ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยใช้แรงผลักดัน (Driving Force) ที่เป็นตัวขับเคลื่อนผ่านการทำการทดลอง (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง

การทดลองกิจกรรมกับเยาวชน Gen Z เพื่อตอบคำถามว่าเยาวชนมีความภาคภูมิใจต่อท้องถิ่นและประเทศ หรือตระหนักรู้ในเรื่องชาตินิยมหรือไม่อย่างไร ผ่านการลงพื้นที่จัดกิจกรรมค่ายเยาวชนที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ชื่อว่า “ค่ายพัฒนานักวิจัยเยาวชนท้องถิ่นสู่กลไกการพัฒนาเมืองหลังสถานการณ์ Covid-19” พบว่าเยาวชนให้ความร่วมมือกับกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นดีกว่าจะใช้แนวคิด/กิจกรรมเพื่อให้เกิดความรักสถาบันโดยตรง เพราะอาจเกิดกระแสการต่อต้านและปิดกั้นทางความคิด จากกิจกรรมพบว่า เยาวชนเหล่านี้ เป็นผู้ที่มีความคิดและคิดอย่างเป็นระบบ เช่น กิจกรรมวาดภาพแปรรูปเมืองผ่านการปั้นดินน้ำมัน แต่ด้วยบริบทแวดล้อมทั้งทางการเมืองด้านเทคโนโลยี ทำให้พฤติกรรมบางอย่างแตกต่างจากค่านิยมดั้งเดิมของสังคม เช่น ความกล้าแสดงออก/การเปิดกว้างทางความคิด และยอมรับวัฒนธรรมที่ความหลากหลายมากขึ้น รวมถึงความสามารถในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างรวดเร็ว

โดยกิจกรรมเริ่มต้นจากการระดมความคิดเห็นของเยาวชนผ่านการชวนคิด เพื่อให้เยาวชนสามารถแสดงออกทางความคิดได้อย่างอิสระ พร้อมทั้งประมวลผลจากประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ ให้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ มีรายละเอียดดังนี้

1. การทำความเข้าใจบริบททางสังคมในปัจจุบัน เพื่อสะท้อนทัศนคติและการรับรู้ของเยาวชนที่มีต่อสภาพความเป็นอยู่ของสังคมในปัจจุบันทั้ง 3 ระดับ คือ ตนเอง ท้องถิ่น และประเทศเป็นอย่างไรบ้าง

2. การสร้างความภาคภูมิใจ (ตนเอง ท้องถิ่น ประเทศ) ได้แก่ ความภาคภูมิใจต่อตนเอง เช่น มีความอดทน สามารถช่วยเหลือผู้อื่น มีความรับผิดชอบ จิตสาธารณะ มีความเป็นผู้นำ กล้าแสดงออก เป็นต้น ความภาคภูมิใจต่อท้องถิ่น เช่น ความเป็นเครือญาติ มีน้ำใจ มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ เป็นต้น และ ความภาคภูมิใจต่อประเทศไทย เช่น วัฒนธรรมดี คนไทยมีน้ำใจ เป็นต้น กล่าวได้ว่า ความภาคภูมิใจที่เยาวชนนำเสนอสามารถนำไปเป็นพื้นฐานของแนวความคิดรักชาติหรือชาตินิยมได้

3. การสร้างความคาดหวังร่วม รวมถึงปัญหา/อุปสรรคที่ขัดขวางความต้องการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม เช่น ปัญหาครอบครัว (พื้นฐานทางสังคม : ความยากจน ความเครียด และการว่างงาน) ปัญหาคอร์รัปชัน ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การเข้าถึงสาธารณสุขและระบบการศึกษา ปรับปรุง/เปลี่ยนระบอบการปกครองและระบบการศึกษา และความไม่เท่าเทียมทางเพศ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า จุดร่วมเดียวกันของเยาวชน/ประชาชน หรือแม้แต่ภาครัฐ คือ ต้องการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญให้ประชาชนมีความผาสุก อยู่ดีกินดีและสามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในฐานะประชาชนคนหนึ่งที่ได้รับ

4. การพัฒนาเมืองร่วมกัน จากการร่วมกันสร้างเมืองของเยาวชน เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารประเทศที่เยาวชนพึงปรารถนา โดยแต่ละกลุ่มมีจุดเน้นที่ต่างกัน ดังนี้ กลุ่มที่ 1 เน้นสิทธิ เสรีภาพและการพัฒนาเมือง กลุ่มที่ 2 เน้นสุขภาวะ สุขภาพ สิ่งแวดล้อม และความเป็นอยู่ในสังคม กลุ่มที่ 3 เน้นเทคโนโลยีและการพัฒนาเมืองควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และกลุ่มที่ 4 เน้นการคมนาคมที่สะดวก ทันสมัย พลังงานสะอาด วิถีชีวิตและการท่องเที่ยว โดยกลุ่มที่ชนะการโหวต

คือ **กลุ่มที่ 1** ซึ่งได้นำเสนอแผนในการพัฒนาเมืองในพื้นที่ 3 มิติ ได้แก่ 1) แผนพัฒนาสังคม/มนุษย์ : สวัสดิการทางสังคม และการลดอัตราการว่างงาน 2) แผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม : ตู้อากาศ (การแลกแถม/คะแนนสะสมจากขยะ) และ 3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจ : สร้าง Application Rebase เพื่อให้ประชาชนซื้อของออนไลน์ และมีโปรแกรมส่วนลด จะมีบัตรสวัสดิการสำหรับบุคคลที่เข้าไม่ถึงระบบอินเทอร์เน็ต

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการทดลองกิจกรรมดังกล่าว ทำให้เห็นว่า ยังพอมีโอกาสในการสร้างความเป็นชาตินิยมของชาติได้ โดยเริ่มต้นจากการรัก/ความภาคภูมิใจทั้งต่อตนเอง ท้องถิ่น และสังคมก่อน เพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาทั้งต่อตนเอง ท้องถิ่น และประเทศชาติได้ โดยจุดเด่นของเยาวชน จากการนำเสนอแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของเยาวชน จะมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ พร้อมทั้งมีความคิดมุ่งมั่น ในการพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัย เกิดความเท่าเทียมในทุกมิติ ส่วนจุดอ่อนไหวของเยาวชน ที่สำคัญ คือ ปัญหาทางสังคม/ครอบครัวหรือสิ่งแวดล้อม ที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อทัศนคติของเยาวชน ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาคนไร้บ้าน ปัญหาคนว่างงาน ปัญหาการเข้าถึงระบบการศึกษา และการเข้าถึงสาธารณสุข เป็นต้น

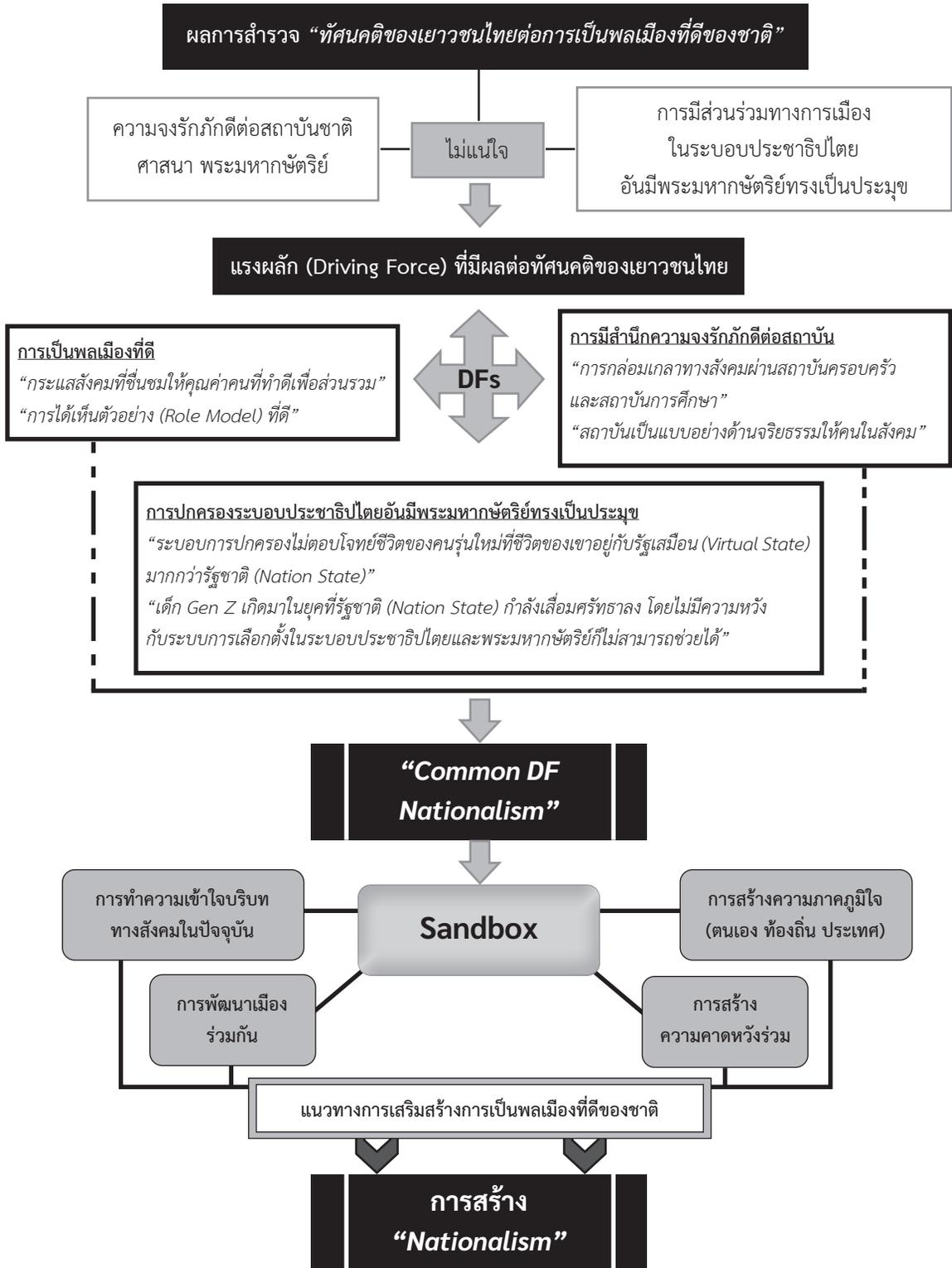
ดังนั้น โอกาสของการเป็นพลเมืองที่ดีย่อมมาจาก ความภาคภูมิใจในบ้านเกิดของตน ซึ่งหากศึกษาเปรียบเทียบกับกระบวนการการสร้างชาติของประเทศผู้แพ้สงคราม อย่างญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (เยอรมนี) หรือแม้แต่สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (เวียดนาม) ต่างก็ใช้กระบวนการนี้ในการสร้างความเข้มแข็งของชาติ ด้วยเหตุนี้ ผลจากการทดลองกิจกรรมกับเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง ทำให้เห็นว่ายังพอมีโอกาสในการส่งเสริมประเด็นของ “ชาตินิยม (Nationalism)” ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยนำประเด็น ทั้ง 5 ประเด็น จากทัศนคติของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

- 1) การมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม
- 2) อาหารอร่อย
- 3) การมีวัฒนธรรมประจำชาติไทย
- 4) การพัฒนาท้องถิ่นและเทคโนโลยี และ
- 5) การให้ความสำคัญกับสุขภาพและสาธารณสุข มาต่อยอดเพื่อให้เกิดความรัก ความหวงแหนต่อสิ่งที่ตนมีอยู่และพยายามรักษาเอกลักษณ์เหล่านั้นไว้ให้คงอยู่กับสังคม ซึ่งประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้อาจพัฒนาไปไกลกว่าการรักในถิ่นฐานบ้านเกิด ก็เป็นไปได้ เพื่อนำไปสู่แนวทางในการเสริมสร้างเยาวชนไทย ให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ควรให้ความสำคัญอีกประการหนึ่งคือ “การยอมรับความคิดเห็นต่างได้ แต่ต้องไม่ทำลายประเทศชาติ” ดังนั้น หากจะสร้างให้เยาวชนมีความรักชาติ ควรเริ่มต้นจากความรักและภาคภูมิใจอย่างง่ายที่สุดคือ เริ่มต้นจากตนเอง ท้องถิ่น และพัฒนาต่อยอดเชื่อมโยงไปถึงระดับประเทศ โดยต้องมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมและปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมและยุคสมัย (Generation) เพื่อให้เกิดความร่วมมือและอุดมการณ์ของความรักชาติ หวงแหน ปกป้องและให้ความร่วมมือในการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคงสืบไป

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยข้างต้น มาจากกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา และทดลอง (Sandbox) แบบเฉพาะเจาะจง ไม่สามารถเป็นตัวแทนประชากรของเยาวชนไทยได้ทั้งหมด หากจะนำการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติไปขยายผล ควรพิจารณาถึงบริบทของแต่ละพื้นที่และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อไป

ทั้งนี้ จากเอกสารวิจัย เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” สามารถสรุปเป็นผลการวิจัยทั้งหมดได้ตามภาพ ดังนี้

ภาพ แสดงผลการวิจัยเอกสารวิจัย เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ”

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลควรนำเรื่องอุดมการณ์การรักชาติหรือชาตินิยม (Nationalism) เป็นวาระสำคัญของชาติ โดยการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ คือ การให้ความสำคัญกับประเด็นการสร้างชาตินิยม (Nationalism) โดยการกระตุ้นหาปัจจัยหรือสิ่งที่เยาวชนรู้สึกภาคภูมิใจ พร้อมทั้งพัฒนาและรักษาสิ่งเหล่านั้นไว้ เพื่อเป็นจุดร่วม และเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความรักชาติได้ในที่สุด ดังนั้น ควรแสวงหาปัจจัยหรือสิ่งที่เยาวชนรู้สึกภาคภูมิใจ ซึ่งเป็นรากฐานของความรัก/ภาคภูมิใจ/หวงแหนต่อสิ่งที่ตนเองมีพร้อมทั้ง นำประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้นมารวมกันส่งเสริมและอนุรักษ์เพื่อนำไปสู่ความเป็นชาตินิยม (Nationalism) และความพลเมืองที่ดีของชาติในลำดับต่อไป

2. คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ควรปรับประเด็นยุทธศาสตร์และบรรจุประเด็นเรื่องเยาวชน Gen Z เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ควรให้การส่งเสริมเป็นพิเศษ เนื่องจาก 1) ปัจจุบันปัญหาช่องว่างระหว่างวัย (Generation Gap) เป็นปัญหาที่สำคัญของสังคม โดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ด้วยคุณลักษณะพิเศษของ Gen Z เป็นผู้เติบโตมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวก มีความสามารถทางเทคโนโลยี พร้อมทั้งสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งในอีก 20 ปี ข้างหน้าเยาวชนเหล่านี้จะเข้าสู่วัยแรงงานเป็นผู้บริหาร หรือนักปกครองประเทศในอนาคต จึงมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อแนวคิดทัศนคติของเยาวชน Gen Z เป็นอย่างมาก และ 2) ควรเปิดโอกาสให้เยาวชนและคนรุ่นใหม่ เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องของสังคมและการเมืองมากขึ้นโดยจัดให้มีคณะกรรมการในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน หรือเชิญเยาวชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคณะทำงานของรัฐบาล เพื่อเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นและสร้างตัวตนให้กับเยาวชนอีกวิธีหนึ่ง

3. รัฐบาลควรปรับโครงสร้างในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (เยาวชนคนรุ่นใหม่) โดยกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับเยาวชนโดยตรง ปัจจุบันยังขาดหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบและให้ความสำคัญกับเยาวชนคนรุ่นใหม่ผ่านการกล่อมเกลாத่างความคิดด้านต่าง ๆ หรือแม้แต่จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เยาวชนมีความรู้สึกรักชาติ รักสถาบัน เพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นชาตินิยม (Nationalism) นอกจากนี้บทบาทของสื่อถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีความสำคัญ มีอิทธิพลต่อกระบวนการคิดของเยาวชนคนรุ่นใหม่ในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก ดังนั้น ควรมีหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานหลักในการร่วมกันปลูกฝังค่านิยม ความรักชาติ รวมถึงชาตินิยมของประเทศที่เป็นรูปธรรมและเพื่อกระตุ้นให้เกิดการยอมรับแบบสมัครใจ พร้อมทั้งป้องกันการบิดเบือนของข่าวสาร (Fake News) ซึ่งทำให้เยาวชนหลงเข้าใจผิดได้ ขณะที่หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐต้องพร้อมที่จะอธิบายถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ได้ เช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. การจัดระบบการศึกษาของชาติ ควรมีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบทุกช่วงวัย ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ เพื่อหล่อหลอมให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่ดี พร้อมทั้งสอดแทรกแนวคิด/ลักษณะของบุคคลต้นแบบ (Role Model) ที่ดี พร้อมทั้งควรมีความทันสมัยเข้ากับยุคสมัย โดยใช้ผู้ทรงอิทธิพล (Influencer) ของสังคม เพื่อให้เยาวชนเห็นเป็นแบบอย่างที่ดีและปฏิบัติตาม ซึ่งระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เนื่องจากการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนให้ความสำคัญกับการสร้างนักเรียนที่มีความรู้ที่เพียงพอต่อการสอบ

เข้ามหาวิทยาลัย และตัวชี้วัดความสำเร็จของกระทรวงศึกษาธิการ คือ การสอบเท่านั้น ดังนั้น ควรมีกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีที่สามารถปฏิบัติจริงได้ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้/เสริมนอกห้องเรียน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวังของเยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการลดชั่วโมงเรียนและเน้นกิจกรรมนอกห้องเรียน

2. มีระบบการขัดเกลาและเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนจากสถาบันทางสังคม โดยเริ่มต้นตั้งแต่สถาบันครอบครัว เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันอื่น ๆ ทางสังคมเป็นสถาบันพื้นฐานแรกสุดที่มีความสำคัญทำหน้าที่อบรมขัดเกลาให้สมาชิกในครอบครัวเป็นคนดีของสังคมผ่านการอบรมเลี้ยงดู นอกจากนี้ การมีสภาพแวดล้อมของชุมชน หรือท้องถิ่นที่ดีย่อมเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ พร้อมด้วย การสร้างสุขภาวะที่ดีทั้งกาย ใจ สติปัญญาและสังคม และการให้ความสำคัญกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการทำการทดลองจากกลุ่มตัวอย่างเยาวชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เพียงจังหวัดเดียว ดังนั้น ควรมีการทำการศึกษา โดยนำรูปแบบการทดลองกิจกรรม (Sandbox) ดังกล่าวไปใช้ในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ และภาคอื่น ๆ ด้วย เพื่อได้ผลลัพธ์ที่มีคุณค่าทางวิชาการในระดับมหภาคมากขึ้น พร้อมทั้งสามารถนำทัศนคติของเยาวชนจากหลายกลุ่มตัวอย่างมาหาจุดร่วมและพัฒนาต่อยอดรวมกันให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นได้

2. การวิจัยในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้เกิดการเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วนกระบวนการมากที่สุดภายใต้ข้อจำกัดด้านระยะเวลาและสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ดังนั้น เพื่อให้การเก็บข้อมูลดังกล่าวสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น หากมีการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในทุกมิติ เพื่อให้งานวิจัยสามารถอธิบายผลได้กว้างขวางมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา นาคสกุล. (ม.ป.ป.). *พระบรมราโชบายด้านการศึกษา ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10*. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2566. จาก <https://www.attth.org/พระบรมราโชบายการศึกษา/>

เกษม วัฒนชัย. (ม.ป.ป.). *พระบรมราโชบายด้านการศึกษา ในหลวงรัชกาลที่ 10*. (อัดสำเนา).

แก้วตา ปานมงคล, (2561, 18 เมษายน). อาหรับสปริง ถึง “วิกฤตซีเรีย” สู่ความหวาดหวั่น “สงครามโลกครั้งที่ 3”. *M Thai*. สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2566. จาก <https://news.mthai.com/webmaster-talk/news-focus/634180.html>

จิราภรณ์ การะเกตุ. (2563). *ประเทศไทยกับสังคมผู้สูงอายุ*. สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2566. จาก <https://il.mahidol.ac.th/i-Learning-Clinic/general-articles/ประเทศไทยกับสังคมผู้สูง>

ชวนรัฐจัก 'ฮองกงโมเดล' คืออะไร ทำไมถูกนำมาเปรียบเทียบกับม็อบไทย. (2563, 17 ตุลาคม). *Khaosod Online*. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2566. จาก https://www.khaosod.co.th/politics/news_5125000

- ปีนา กุตติพารามบิล. (2563). *พัฒนาเยาวชนให้พร้อมรับมือกับอนาคตได้อย่างมั่นใจ*. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2566.
จาก <https://www.unicef.org/thailand/th/stories/พัฒนาเยาวชนให้พร้อมรับมือกับอนาคตได้อย่างมั่นใจ>
- ศิวพล ชมภูพันธ์ุ. (ม.ป.ป.). *การถดถอยของประชาธิปไตยและระบอบการปกครองแบบผสม*. (อัตสำเนา).
- สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. (2563). *การประชุมเสวนาอุปนิสัยกับพฤติกรรมของเยาวชนที่น่าสนใจในปัจจุบัน*. (อัตสำเนา).
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานศึกษาธิการภาค 17. (2562). *รายงานผลการดำเนินโครงการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 สู่การปฏิบัติ*. (อัตสำเนา).
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2563). *ฤดูใบไม้ผลิ! : คลื่นการเมืองจากอาหรับสู่ฮ่องกง The Spring! : Political Wave from Arub to Hong Kong*. กรุงเทพฯ : บริษัท สแควร์ ปริ้นซ์ 93 จำกัด.